

VEČERNIK

POŠTINA PLAČANA V GOTOVINI

Stev. 199. Leto XII.

Maribor, petek 2. septembra 1938

Cena 1 din

Češkoslovaške ponudbe in nemške zahteve

Češkoslovaška vlada ponuja preureditev republike po vzorcu Švice — Hitler zahteva avtonomijo, odpoved pogodbe s Francijo in Rusijo, sklenitev pakta z Nemčijo in carinsko unijo — Nasprotujoče si vesti o nemških sklepih

PRED VAŽNIMI ODLOČITVAMI.

PRAGA, 2. septembra. Razplet češko-slovaškega narodnostnega problema je dosegel včeraj in danes stopnjo mrzlične iskanja rešitve. Akcija Anglije in njenih prijateljev je pripravila teren, na katerem je postal pregled položaja popolnoma jasn. Vsa Evropa ve sedaj, da sta mogoči le dve rešitvi: ali sporazum ali vojna. Sporazum je mogoče doseči samo na ta način, da popuste tudi Nemci, kakor je popustila praška vlada. Vsa prizadevanja evroske diplomacije so se zato skoncentrirala v pritisk na Nemčijo in preko te na sudetske Nemce, da popuste in sprejmejo najnovejši predlog Prage vsaj kot bazo za pogajanja. Ta novi predlog je bil sestavljen na osebno pobudo lorda Runcimana in ga je odobrila v načelu tudi angleška vlada na svoji zgodovinsko važni seji v torek.

VSEBINA PRAŠKEGA NAČRTA.

Novi predlog, ki bo kakor se tu zatrjuje, objavljen javnosti danes popoldne skupno z oklicem prezidenta Beneša, dolega po vesteh iz poučenega vira: 1. Razdelitev države na 20—23 kantonov. Vsak kanton bo imel po švicarskem vzorcu svojo samoupravo. 2. Osrednja vlada v Pragi bo poskrbela za izdatno pomoč sudetsko-nemški industriji. 3. V kantonih narodnih manjšin se uvede kot uradni jezik jezik prebivalstva kantona. 4. Sudetski Nemci dobe 23 odstotkov vseh državnih uradnikov in namestencev v republiki. 5. Število varnostnih straž v sudetsko-nemških krajih se zniža na polovico, kakršen je bil pred sporom. V manjšinskih kantonih bodo mimo tega zaščiteni prebivalci češke, slovaške ali druge narodnosti, ki v kantonu ne predstavljajo večine. Prav tako bodo zaščiteni po čeških in slovaških kantonih živeči Nemci.

HENLEIN PRI HITLERJU.

O tem načrtu so razpravljali na seji praškega ministrskega sveta in ga sprejeli, dasi so mu nekateri ministri ostro nasprotovali. Bil pa je v glavnih obrisih sporočen tudi Henleinu in njegovi stranki. Včeraj sta o nastalem položaju razpravljala lord Runciman in prezident Beneš, ki je sedaj osebno posegel v razvoj dogodkov. Istočasno so o novem predlogu razpravljali voditelji sudetskih Nemcev, ki pa niso sprejeli nobene dokončne odločitve, ampak sklenili počakati na instrukcije iz Nemčije, kamor je že dopoldne naglo odpotoval Konrad Henlein in se sestal s Hitlerjem v Obersalzbergu. Od tega razgovora med Henleinom in Hitlerjem je sedaj odvisen sklep stranke sudetskih Nemcev, ki bo prejet in objavljen danes.

RUNCIMANOV PISMO HITLERJU.

BERLIN, 2. septembra. Avala. Agencija Havas poroča: Vodja sudetskih Nemcev Konrad Henlein je prispel včeraj ob 14 uri v Berchtesgaden in se podal takoj v Obersalzberg, kjer se je sešel z državnim kancelarjem Hitlerjem, s katerim se je več časa razgovarjal. Pri razgovoru sta bila navzoča tudi namestnik Hess in maršal Göring. Rezultat tega sestanka še ni znan.

LONDON, 2. septembra. Avala. Kakor se tu poroča, je obiskal Henlein Hitlerja na zahtevo lorda Runcimana. Henlein je ob tej priliki izročil Hitlerju Runcimanovo pismo, v katerem dale razna priporočila in predloge glede češkoslovaškega problema.

HITLERJEVE ZAHEVE.

PRAGA, 2. septembra. Dasi rezultat razgovora med Henleinom in Hitlerjem, kakor tudi sklep sudetsko-nemške stranke še ni znan, se vendar zatrjuje, da je z nemške strani novi vladni predlog sprejet kot baza za pogajanja. Vendar samo kot baza. Nemci nameravajo še dalje vztrajati pri večjih zahtevah. Hitler stoji, kakor se zatrjuje na stališču: 1. da je treba dati sudetskim Nemcem popolno teritorialno avtonomijo; 2. da se mora odpovedati pogodba med Češkoslovaško na eni ter Francijo in Rusijo na drugi strani; 3. da se sklene med Češkoslovaško in Nemčijo enaka nenapadna pogodba kakor je bila sklenjena med Nemčijo in Poljsko, in 4. da se sklene med Češkoslovaško in Nemčijo carinska unija ali vsaj carinska pogodba na razširjeni bazi. Te zahteve bo baje izrekel Hitler tudi na kongresu v Nürnbergu.

ZA ČSR NESPREJEMLJIVE.

Ako bo Hitler in po njem delegacija sudetskih Nemcev vztrajala res pri teh zahtevah, ni verjetno, da bi se pogajanja s praško vlado, tudi ako se prično, uspešno zaključila. Zdi se popolnoma izključeno, da bi mogla Češkoslovaška sprejeti pogoje, ki bi jo pripeljali v popolno politično in gospodarsko odvisnost od Nemčije in oropali vsake zunanje politične ter gospodarske svobode. Položaj, ki bi iz tega nastal, bi bil vazalski. Nemčija bi dobila nad Češkoslovaško nekakšno mandatno oblast, ki bi jo mogla stalno iz-

koriščati po svoji volji in v svoje interese ne samo v zunanji, ampak tudi v notranji politiki Češkoslovaške. Takega položaja pa prav gotovo tudi Anglija in Francija nikoli ne bi dopustili.

VERJETNOST PRIČETKA POGAJANJ.

PRAGA, 2. septembra. Po zadnjih vesteh so sudetski Nemci v načelu pristali na pogajanja z vlado na bazi njenih najnovejših predlogov. Prvi sestanek med sudetsko-nemško delegacijo in dr. Hodžo bo danes dopoldne. Na tem sestanku bodo Nemci obrazložili dr. Hodži svoje zahtevne sklepe. Ako se zatrjevanje, da Nemci pristajajo na vladne predloge potrdi, se bodo pogajanja pričela takoj in bodo že prihodnji dnevi pokazali pozitivne ali negativne rezultate.

NEMCI ODKLANJAJO?

PARIZ, 2. septembra. Avala. Po v Berlinu zbranih informacijah je izjavil neki ugledni predstavnik sudetskih Nemcev, da je predlog češkoslovaške vlade za ureditev narodnostnega problema nesprejemljiv. Predstavnik pa je dodal, da s tem zadnja beseda le še ni izrečena.

HENDERSONOVA INTERVENCIJA.

LONDON, 2. septembra. Danes bo obiskal angleški berlinski poslanik Henderson nemškega zunanjega ministra von Ribbentropa, in verjetno tudi Hitlerja samega, ter obrazložil dokončne sklepe o stališču Anglije v češkoslovaškem vprašanju.

Poljska oborožena nevtralnost

ANGLEŠKI POSLANIK PRI BECKU. — POLJSKA OSTANE NEVTRALNA, A BO BRANILA SVOJO NEDOTAKLJIVOST.

VARŠAVA, 2. septembra. Angleški poslanik v Varšavi se je včeraj vrnil z dopusta v Angliji. Na poučenem diplomatskem mestu zatrjuje, da je prinesel s seboj nove instrukcije o stališču, ki naj ga zavzema. Poslanik je dobil v Londonu nalog, da informira poljsko vlado o stališču, na katerem stoji Anglija glede češkoslovaškega vprašanja. Obenem je njegov namen izvesti za stališče Poljske in obvestiti o tem angleškega zunanjega ministra Halifaxa. V odsotnosti poslanika je sprejel poljski zunanji minister Beck pred nekaj dnevi njegovega zastop-

nika, kakor tudi nemškega poslanika Moltkeja in jima obrazložil svoje in vladno stališče v tem problemu.

VARŠAVA, 2. septembra. V zvezi z in formacijami, ki jih je želel angleški poslanik od Becka glede stališča Poljske do češkoslovaškega problema, se tu zatrjuje, da je poljska vlada sklenila ohraniti oboroženo nevtralnost. V primeru, da bi kdo kršil poljsko suverenost in skušal vdreti na poljsko ozemlje, bi Poljska na stopila proti njemu z vso svojo vojaško močjo.

Tudi šlezviški Nemci zahtevajo avtonomijo

KJÖBENHAVEN, 2. septembra. Med nemško narodno manjšino, ki je po svetovni vojni z gornjim Šlezvikom pripadla Danski, se že dolgo širi nacionalno-socialistično gibanje, ki pa do zadnjega časa ni nastopalo posebno agresivno, dasi je izzvalo tudi nekaj incidentov. V zadnjem času se pa opaža, da širijo posamezni nacistični voditelji sistematično hujkanje. Eden izmed njih je te dni na javnem zborovanju izjavil, do bodo tudi danski Nemci zahtevali enake pravice kakor sudetski. Danska vlada pripravlja zaradi tega poostreitev kontrole nad nemškim manjšinskim gibanjem in ne bo dovolila nobenih nadaljnjih izpadov.

S španskih bojišč

SALAMANCA, 2. septembra. DNB. Po poročilu iz nacionalističnega stana so nacionalistične čete pri Alteravaldi napredovale in odbile več sovražnih napadov. Sovražnik je utrpel hude izgube. Nacio-

nalisti so ujeli 120 republikancev. Na ka stelski fronti so nacionalisti odbili močan sovražni napad. Nacionalistična letala so bombardirala v Huelvi sovražne vojaške objekte.

ST. JEAN DE LUZ, 2. septembra. Republikaško vrhovno poveljstvo poroča da včeraj ni bilo važnejših dogodkov. Na fronti ob Ebru in na Estramaduri so republikaška letala sestrelila po 3 sovražna letala. Republikanci so izgubili eno letalo.

DEMANTI VATIKANA.

VATIKAN, 2. septembra. (Havas) Odločno se zanikajo vesti, da je dunajski nadškof dr. Imtizer zaprosil Sv. stolico, naj ga stavi na razpoloženje. Te vesti označujejo v Vatikanu za fantastične.

Borza. Curih, 2. septembra. Deviz e. Beograd 10, Paris 11.94, London 21.29, Newyork 438.625, Milano 23.075, Praga 15.10.

Vremenska napoved. Večinoma jasno, nekoliko topleje.

Zapiski

Mirno sožitje narodov

Bratsko, mirno sožitje narodov je predmet želja in je ideal, ki ga nikdar ni mogoče doseči. Pač pa leži v območju človeškega hotenja, da se oblike boja omilijo in brezobzirna uporaba sile omeji. (Z internacionalnega kongresa za zgodovinsko znanost.)

Anglež med sudetskimi Nemci

Angleški publicist Henry Baerlein je prišel v Sudete, da bi se sam prepričal, če je res, kar pišejo nemški časniki, da vlada nad sudetskimi Nemci teror in da jim je onemogočeno življenje. Obiskal je več krajev in govoril z različnimi ljudmi. Na koncu svojega potovanja je izjavil, da je sicer iskal češki pritisk, a je našel samo češko popustljivost. Govoril je tudi s sudetskimi Nemci, ki so mu izjavili, da nič ne vedo o češkem terorju. Angleški publicist je tudi poudaril, da ima Češkoslovaška danes v angleškem časopisju močno pozicijo in da je javno mnenje vseh čitateljev angleških listov na strani Češkoslovaške.

Bodočnost madžarskega novinarstva

Nedavno je madžarska vlada izdala uredbo, po kateri so dolžni vsi dnevniki, tedniki in mesečniki, skratka vse periodične publikacije, prositi ministrsko predsedništvo za dovoljenje nadaljnega izhajanja. Rok prijavljanja je bil zaključen 31. avgusta. — Na Madžarskem je izhajalo doslej 1400 periodičnih časopisov in publikacij, ki podlegajo tej uredbi. Zgodilo pa se je nekaj neverjetnega. Do 31. minulega meseca je namreč vložilo prošnjo za nadaljnje izhajanje samo nekaj nad 90 listov, oziroma založništev. Vendar je vlada odločena, da vztraja pri svoji odločitvi in postopa zelo rigorozno.

Nemški idejni Imperializem

List »Der Deutsche in Polen«, ki izhaja v Katovicah, pravi, da nemški ekspanzivni načrti ne težijo samo po pripojitvi ozemlja, kjer živijo nemške manjšine. Nemška državna misel gre naprej in zasleduje zelo daljnosežne smotre. Časnik priporoča vsem, ki verjamejo v miroljubnost Nemčije, naj si prečitajo znanstveno delo berlinskega pravника Kellerja, ki zastopa nazor, da nima vsak narod v Evropi enake pravice do samostojne državne eksistence. Tudi med narodi se mora uveljaviti voditeljsko načelo. V srednjem veku je predstavljalo uresničenje voditeljskega principa med narodi nemško cesarstvo, proti kateremu so opetovano nastopali francoski kralji in vladarji dežel češke krone. Spomin na čase, ko so Francozi, Italijani, Danci, Čehi in Poljaki priznavali nemške cesarje za najvišjo svetovno oblast, se zopet prebujajo. Z uveljavljanjem voditeljskega načela se mora zagotoviti nemška nadvlada nad ostalimi narodi Evrope.

Na mrtvi straži svobode

Kanadski minister narodne obrambe J. Mackenzie je imel v Torontu govor, v katerem je dejal, da so Britanci na mrtvi straži svobode. Kanada ne bo mogla ostati mirna v teh časih široko-ustnih gangsterjev.

Inteligenca in narodna celota

Vedno je bilo očito, da se drži slovenske inteligence še prst, če ne v prvem, pa vsaj v četrtem rodu. Inteligenca ni vselej do kraja spoznala etičnega sveta, iz katerega je izšla, in se tudi ni dovolj trudila, da bi našla in sprejela nove etične sile, ki bi vodile in organsko spajale z narodno celoto. (Tone Šifer. »Ljub. Zvon«.)

Maribor, 2. septembra.

Ob priliki pedagoškega tečaja, ki se je vršil kot prireditev ljublj. Pedagoškega društva od 22. do 27. avg. v Ljubljani in katerega so se udeležili tudi številni člani Pedagoške Centrale (Maribor) ter mnogo učiteljstva s slovenskega severa, je bil ponovno utrjen osnovni princip uspešnega pedagoškega udejstvovanja — takozvana »pedagoška demokracija«.

Napredka v pedagoškem šolskem in izvenšolskem udejstvovanju in poglobitve obrazovanja mladega rodu si ne moremo zamisliti brez neprestane izmenjave misli in izkušenj, brez neprestanega proučevanja pa se ustavi v trenutku, ko preneha osebna svoboda prepričanja — in pedagoško dejstvo gre po zlu. To dokazujejo tudi izkustva iz avtoritarnih držav, kjer lahko opazujemo rapiden propad pedagoške kulture. Izmenjava misli in izkušenj — zlasti o novih, sodobnih pedagoških načelih — je izključena, kjer ni spoštovanja nazora bližnjega. Tako so naši pedagogi prišli do »pedagoške demokracije«, ki pomeni osebno svobodo pri izražanju svojih misli o pedagoškem delu ter svobodo v stvarni kritiki — kar pač že po naravi stvari ne more biti izolirano od svetovnega nazora. Tako srečamo na pedagoških sestankih, tečajih itd. ljudi najrazličnejših nazorov, ki skupno streme za istim smotrom: čim boljše in narodu čim bližje vzgojo — ki imajo v okviru pedagogike svobodo govora in kritike.

»Pedagoška demokracija« je tako med našimi pedagoškimi delavci postala realno dejstvo. Do tega komičnega pojma (ki ga uporabljajo neoficierno, toda ga v tej ali drugačni obliki neprestano ponavljajo), je moglo priti le na terenu, ki je še daleč od resnične politične demokracije. Tu je sektor kulture, ki je — ako se ni hotel zapisati smrti — moral vsaj zase in v omenjenem obsegu najti demokratično bazo svojemu delu. In tako je prišel do svoje »pedagoške demokracije«. V njej tlijo velike energije, ki si vzdržujejo teoretično življenje in se ubijajo v praksi, ki je omejena z vsemi mogočimi ovirami. V njej pa tli (in se ne da z nobenim sredstvom pogasiti) tudi spoznanje, da bodo te energije sprožene v celoti v narodovo korist šele, ko jim bodo dane možnosti: res le v demokraciji.

Štirin in pol tisoč slovenskega učiteljstva je izročeni v izobrazbo in vzgojo 175.000 slovenskih ljudskošolskih otrok — in to še v ljudstvu, ki je samo potrebno njih vsestranske podpore. Učiteljstvo se svojih nalog (še celo v tem za nas nevarnem času) v polni meri zaveda. Razmere pa so take, da se teoretično izživlja v pedagoški demokraciji, praktično so pa možnosti njegovemu delu tako omejene in težke, da terjajo prav nadčloveških naporov. Pri nas je še vedno nad 100 ljudskošolskih razredov z nad sto učenci. 87% vseh ljudskošolskih otrok je iz kmečkih in delavskih vrst — v kaki bedi ti žive, so vedeli poročati naši učitelji na imenovanem tečaju.

Samo širok in resnično demokratičen razmah bi prinesel učiteljstvu lažje delo in boljše uspehe. To spoznanje pa je vzniknilo tudi iz »pedagoške« demokracije.

Neuklonljivost in požrtvovalnost našega učiteljstva, katerega velik del dobesedno žrtvuje svoje življenje svojemu ljudstvu, zasluži vso pažnjo in priznanje. »Pedagoška demokracija« pa potrebuje demokratičnih tal pri svojem razvoju.

p. d.

NEGORLJIV VODIK.

BERLIN, 2. septembra. Zaradi odklonitve Amerike, da bi prodajala Nemčiji helij za zrakoplove, se je nemška družba odločila, da jih ponovno poizkusi polniti z vodikom. Lani, ko je v Lakenhurstu zgorel »Hindenburg«, se je družba odločila, da ne bo več polnila zrakoplovov z gorljivimi plini. Zdaj pa so njeni inženirji iznašli sredstvo, ki naredi vodik prav tako negorljiv kakor je helij.

JAPONSKI ČASNIKARJI V NEMČIJI.

BERLIN, 2. septembra. V Nemčiji se mudi na obisku večja skupina japonskih časnikarjev, katerim je snoči priredil nemški tiskovni šef banket, katerega so se udeležile tudi mnoge politične osebnosti.

Madžarska naj postane republika

NEMČIJA ZAHTEVA DOKONČNO LIKVIDACIJO LEGITIMIZMA IN HABSBURŽANOV.

BUDIMPEŠTA, 2. septembra. Iz zanesljivega vira se izve, da je Hitler ob priliki obiska madžarskega državnega upravitelja Horthyja, ministrskega predsednika Imredyja in zunanjega ministra Kanye zahteval kot pogoj za nemško podpiranje madžarskih teženj popolno likvidacijo legitimizma in vseh zvez s Habsburžani. Kakor Nemčija nikoli ne bi bila dovolila vrnitve Habsburžanov v bivšo Avstrijo, tako je tudi ne dovoli na Madžarsko. Hitler stoji na stališču, da so bili Habsburžani največje zlo za nemški narod in so samo oni krivi, da že v preteklosti ni bila ustvarjena Velika Nemčija. Zato naj Madžarska reši to vprašanje na ta način, da se spremeni v republiko, sedanji državni upravitelj Nikolaj pl. Horthy pa naj postane dosmrtni predsednik. V zameno je obljubila Nemčija Madžarski, da jo bo podpirala pri njenih notranjih in zunanjepolitičnih težnjah ter ji stala v vsakem primeru ob strani. Ali so Horthy, Imredy in Kanye te nemške predloge sprejeli ali ne, še ni znano, razni znaki pa dokazujejo, da je legitimizem na Madžarskem res pred likvidacijo.

Sklepi italijanskega ministrskega sveta

MILITARIZACIJA OBRATOV V PRIMERU MOBILIZACIJE. DRŽAVNI URADNIKI MORAJO BITI POROČENI. ŽENSK SME BITI V SLUŽBI LE 10%. IZGON ŽIDOV.

RIM, 2. septembra. Stefani poroča: Včeraj je bila tu važna seja ministrskega sveta pod Mussolinijevim vodstvom, na kateri se je razpravljalo o splošnem mednarodnem položaju. Sprejeti so bili važni sklepi glede zadržanja Italije v posameznih aktualnih vprašanjih, zlasti glede Spanije in Češkoslovaške. Ob tej priliki je ministrski svet odobril pooblastilo, s katerim se vladi dovoljuje, da sme v primeru delne ali splošne mobilizacije uvesti v podjetjih in ustanovah, ki bi se delno ali v celoti izkoriščala za potrebo vojske vojaški režim. Ministrski svet bo nadaljeval sejo danes dopoldne ob 10. uri v palači Viminale.

RIM, 2. septembra. Z včerajšnje seje ministrskega sveta se izve, da so bili sprejeti še sledeči sklepi: Zakon predstavlja neobhoden pogoj na napredovanje državnih uradnikov v višje položaje. Neporočeni ne morejo napredovati. Število žensk, zaposlenih v državni in zasebni službi, ne sme biti večje ko 10 odstotkov vseh uradnikov in uslužbencev. Židje, ki so se naselili v Italiji po 1. januarju l. 1919, se morajo v teku 5 mesecev brezpogojno izseliti, ker bodo sicer izgnani.

Zadružništvo najmočnejša organizacija

OB USTANOVITVI GLAVNE ZADRUŽNE ZVEZE V BEOGRADU. GOVOR NOTRANJEGA MINISTRA DR. KOROŠČA.

BEOGRAD, 2. septembra. Kot smo že napovedali, je bil včeraj tu ustanovni občni zbor nove Glavne zadružne zveze. S tem je naposled dobilo vse jugoslovansko zadružništvo svojo centralno organizacijo in predstavnico. Občni zbor je vodil notranji minister dr. Korošec, ki je imel ob tej priliki daljši govor o pomenu zadružništva, ki se je v teku desetletij razvil in dvignilo na zavirljivo višino, tako da ni splošno upoštevano le v državi, ampak zelo vidno tudi v tujini. »Zadružništvo je močna in krepka organizacija ne le po svoji številni moči, ampak še bolj po moči svojih idej. Zadružništvo je element duhovnega in materialnega blagostanja, motor, ki žene končno tudi naše vasi v prizadevanju za blagostanje in kulturni napredek. Pri nas nimamo niti ene kulturne niti gospodarske organizacije, ki bi bila tako velika in tako močna kot je zadružništvo. Zato je ta organizacija činitelj, s katerim morajo računati vsi, ki žele dobro narodu in državi.«

Poglavitna naloga včerajšnjega občnega zbora je bila izvolitev častnega predsedstva in upravnega odbora. Po predhodnem sporazumu med vsemi zadružnimi zvezami so potekle volitve mirno ter je občni zbor v celoti izvolil oba odbora po kandidatnih listah, ki so bile predložene, o čemer smo že včeraj poročali. Za častnega predsednika upravnega odbora je bil izvoljen dr. Korošec, za I. podpredsednika inž. Djordjević, za II. Miloš Stibler, za III. inž. Postić in za IV. dr. Novaković.

S KONGRESA V STUTTGARTU.

STUTTGART, 2. septembra. V okviru kongresa Nemcev iz tujine je sprejel včeraj mladinski vodja von Schirach nemško mladino iz tujine in imel večji govor, v katerem je dejal, da je sedaj vsa mladina v Nemčiji združena v enem samem taboru, ki stoji zvesto Hitlerju ob strani. Istočasno je sprejel državni namestnik Murr voditelje Nemcev iz tujine in jim govoril o povezanosti vseh Nemcev.

ANGLEŽI SE BOJE ŽIDOV.

LONDON, 2. septembra. V zvezi s sklepi italijanske vlade glede izгона Židov se angleški tisk boji, da bodo posledice zadele Veliko Britanijo in njene kolonije. Iz Italije in njenih kolonij izgnani Židje bodo gotovo prišli v Anglijo in še bolj pomnožili že tako preveliko židovsko emigracijo.

ITALIJANSKI PROTEST V PRAGI.

PRAGA, 2. septembra. Italijanski poslanik v Pragi je včeraj protestiral v znanem ministrstvu zaradi pisanja nekega češkega lista, ki je dokazoval, da nemško-italijanska zveza ne stoji na trdnih nogah.

POLJSKI BOJEVNIKI V NEMCIJI.

BERLIN, 2. septembra. Včeraj je pripotovala sem delegacija poljskih bojnikov, ki so jih sprejeli njihovi nemški tovariši pod vodstvom vojvode Koburškega.

POPLAVE V ŠLEZIJI.

VRATISLAVA, 2. septembra. Neprestano deževje je povzročilo na Šlezki ogromne in katastrofalne poplave, ki zapuščajo velika razdejavanja in škodo.

Narodno gledališče v Mariboru

Repertoarni načrt, iz katerega se bodo črpala dela za sezono 1938-1939.

DRAMA: Slovenska dela: Bevk. Smrt na poteza; Cankar, Kralj na Betajnovi; Golja, Bratomor na Metavi; Standeker, Prevara. — Srbohrvatska dela: Nušič, Pokojnik; Senečić, Slučaj z ulice ali Delavski dol; Štimac, Avtomelodija. — Češki deli: Čapek, Mati; Synek, Veliki primer. — Ruski deli: Gorki, Vasa Železnova; Škvarkin; Izpit za življenje. — Angleška dela: Barre Lyndon, Čudežni Dr. Clitterhouse, O'Neill, Ana Christie; Shakespeare, Kar hočete; Shaw, Hudičev učenec. — Francosko delo: Deval, Tovarjši. — Nemška dela: Frank, Vzrok; Hauptmann, Pred sončnim zatonom; Klumb, Praznik cvetočih češenj; Schiller, Kovarstvo in ljubezen. — Špansko delo: Lope de Vega, Upor na vasi. — Madžarsko delo: Fodor, Matura. — Finsko delo: Vuolijoki, Žene na Niskavuoriju.

OPERA: D'Albert, Mrtve oči; Bizet, Lovci na bisere; Verdi, Aida; Zajc, Zrinski.

OPEERTA: Beneš, Navihanka; Gorinšek-Jiranek, Z obale na planine; Milčker, Dijak prosjak; Samec-Dobeic, Ančka; Suppé, Boccaccio.

Drobne vesti

Predstojništvo mestne policije v Mariboru poziva vse lastnike orožnih listov, ki še niso plačali predpisane banovinske takse na orožje za leto 1938, da to store takoj, najkasneje do 1. oktobra 1938 ko poteče rok za plačilo te banovinske takse. Lastnike orožnih listov, ki ne bodo plačali takse do 1. oktobra 1938 bo to predstojništvo najstrožje kaznovalo po določilih tozadevnih upravno kazenskih predpisov.

Planinski tabor na Okrešlju. Ob 30. letnici Frischaufovega doma na Okrešlju je za nedeljo, 4. septembra sklican veliki planinski tabor, na katerem se sestanejo planinski prijatelji od vseh podružnic SPD in domače ljudstvo. Tudi Mariborčani homo šli, da ponesemo še v alpe pohorske porave in da utrdimo stara planinska prijateljstva.

„Nanos“. Danes zvečer izredna seja. Važno! Udeležba strogo obvezna!

Avtomobil podrl stojnico. Danes ob 8. uri zjutraj je na Vodnikovem trgu neki zagrebški tovorni avtomobil podrl Leskovarjevo stojnico. Razbila so se vsa jajca, raztreslo se je več kilogramov brusnic po tleh in vse blago na stojnici se je poškodovalo. Skoda je precejšnja.

Preiskava pri producentih malinovega soka. Te dni je mariborsko tržno nadzorstvo uvedlo preiskavo malinovega soka pri tukajšnjih producentih. Preiskava je ugotovila, da je bilo soku primešano mnogo barve. Producenti to zagovarjajo z zahtevo konzumentov po barvanem malinovcu.

Tatvina denarja. Delavec Jožef Brumen s Teznega je prijavil, da mu je neznanec ukradel iz zadnjega hlačenega žepa usnjato rujavo denarnico, kateri je imel prometno knjižico svojega kolesa, nekaj slik in pa 1300 din gotovine.

Sadje krađe. Iz zaklenjenega skladišča na Koroški cesti je nekdo ukradel branjevki Elzi Soršek, ki ima stojnico na Vodnikovem trgu, 6 kg bruske, 10 kg grozdja in tri kg masla. Sorškova ima nad 250 din škode.

Moža je zapustila. Franc Borovnik delavec, stanujoč v Peklu 27 obč. Košaki, je naznanil, da mu je ušla 22-letna žena Alojzija, tovarniška delavka in sicer v družbi s podmojstrom. A. L. in se zdaj neznanu kje potikata. S seboj je vzela vso svojo obleko in ličnine ter mu doma pustila 3 otročičke v starosti od treh do šest let.

Požar v gospodarskem poslopiju. Pred tremi dnevi je gorelo pri Albinu Lovrenčiču in solastnici Elzi Hometerjevi iz Gradiške 53 obč. Pesnica. Požar je uničil vse gospodarsko poslopje, hlev, skedenj in stiskalnico. Škoda se ceni na 30 do 40 tisoč din, zavarovalnina pa znesla le 20 tisoč din. Kdo je povzročil ogenj, bo ugotovila preiskava.

Novice

Naše delo na meji

Članek »Učiteljstvo v obmejnih krajih« v »Večerniku« od 27. t. m. je tako aktualen, da spodbuja k dopolnitvam z mislimi in nasveti ne le zaradi avtorjeve želje, kolikor iz nujnosti stvari same. Naj se torej k obravnavanemu vprašanju izrazim v temle smislu:

Kmečko ljudstvo vobče je testo, ki ga oblikuje predvsem gospodarsko, oziroma socialno življenje. Ali: to testo oblikuje ustvarjanje dobrin (gospodarstvo) in njih porazdelitev (socialno življenje). Te nepremične resnice nismo poznali do najnovejših časov in nas z njo seznanja šele splošna gospodarska kriza. Danec Jakobson pravi, da je človek (kmet) vreden obraz zemlje in stopnje ugodja na njej. V tem pa je vključeno dejstvo, ki ga moremo opredeliti z besedami: pozitivno (človekovo) delovanje ni vzrok, ampak le sekundarno sredstvo. Bolj jasno izraženo: kulturni delavci je pri duševni gradnji sicer važen, nikoli pa ne prvoreden činitelj.

A kaj vidimo ob naših mejnikih? Ne moremo se toliko pritoževati glede zemlje, kolikor glede življenja na njej. To meče svojo senco tudi na narodno čustvo. Preštejmo armado viničarjev, bajtarjev in bosjakov, ono armado z ledene plošče in brez trdnih tal pod nogami! Odtod pada ta senca. Tem žrtvam velja trditve: kruta borba za golo življenje

prevpije moralna čustva.

Je-li ta pojav naravno utemeljena nujnost? Naš kos zemlje ni še tako gosto naseljen, da bi morala čuvati njene mejnike mrtva straža. Naj omenimo samo naše močvare, velike komplekse zemlje v sumljivih rokah in drugo mrtvo zemljo. Pa tudi drugod je še plodnih tal, da bi ne bilo treba našemu siromaku krpati svoje revščine s sezonskim zaslužkom — razočaranja.

Prva vzgojna naloga, ki nam jo neizprosno narekuje sedanost in nam jo s toliko večjim poudarkom narekuje bližnja bodočnost, je preobrazba skrajne individualistične miselnosti v skupnostno ali kolektivistično, in to tako, da se individualna bitnost razvije le v toliko, da ne ogroža skupnosti. To poudarjamo zato, ker sta prav v tem pasu medsebojna pomoč in vzajemnost, — ki se porajata iz te vzgoje — trenutno dvakratne vrednosti. Zato naj bi poklicani skrbeli, da se tukaj namestijo kulturni delavci — predvsem učiteljstvo —, ki imajo smisel za združeno vzgojo in praktično udejstvovanje. Združena vzgoja na praktičnih vzgledih z začetno šolsko vzgojo! Tako terjajo naše splošne in še posebej izjemne prilike. Edino tako bi v danih okoliščinah vsaj deloma zamašili vrzel, ki zija vzdolž naših mejnikov. J. F.

Zanemarjena vurbeška cesta

Okrajna cesta Ptuj - Vurberk - Sv. Martin - Maribor ima pod Vurberkom nevarne klance, znane pod imenom »farovšek«. Ti klanci močno ovirajo promet, ki se na tej cesti čedalje bolj razvija, že zaradi podviga sadjarstva v okoliških krajih in živahnejšega obiska letoviščarjev.

V »farovšku« se je pripetilo že veliko nesreč. V spominu je še smrtna nesreča posestnika Pihlerja iz Krčevin, ki ga je zmečkal voz, ko so v strmem klancu pokopale zavore. V teh klancih se je že trikrat hudo ponesrečil konjski mesar Heller. Tudi nek osebni avto je tu strmoglavil v globino. Prav pogoste pa so kolesarske nezgode. Cesta je slabo oskrbljena, niti vejvice obcestnega drevja ni odstranjeno, kakor bi to moralo biti.

Po vurberških bregovih prebivajo večina kočarji in majhni kmetje, ki imajo svoje njive in travnike v ravnici pod Vurberkom, imenovani »Log«. Ti s svojo slabotno živino ne zmorejo strme »farovška«, pa so prisiljeni pri težjih tovorih najemati priprege, kar stane denar. Kako se ob takih težavah in ovirah za-

muja tudi delo, o tem je vsaka beseda odveč.

Vurberk je priljubljen letoviščarski kraj. Tu je tudi sanatorij za jetične. In tako zahaja semkaj veliko tujcev, ki dobivajo sprčo mizernega stanaja ceste čez farovšek vse prej ko dobre vtise o našem cestnem gospodarstvu. Še lukarji iz Prlekije, vajeni slabih cest, zabavljajo na farovšek, kadar vozijo na mariborski trg. Če bi bila ta cesta boljša, bi precej razbremenila državno cesto, vodečo po Dravskem polju, ki je radi velikega prometa danes tudi v zelo slabem stanju.

Načrt za regulacijo farovška je bil izdelan že pred vojno, toda do izvršitve ni prišlo. Danes pa menda ni nikogar, ki bi se pobrigal za zboljšanje te ceste. Občina Grajena, pod katero spada farovšek nima v cestnem odboru nobenega zastopnika, sama pa tudi nima sredstev za cestne gradnje. Toda vedno nujnejša postaja potreba, da se za to cesto nekaj stori, in naj bi ta opomin zganil poklicane faktorje, da vzamejo tudi vprašanje regulacije »farovška« čim prej in resno v roke.

posestniki v Jenkovi ulici so morali po nalogu občine na svoje stroške navoziti gramoz, sedaj pa ni nikogar, ki bi cesto uredil.

o. **Karambol povzročil pijan kolesar.** Motociklistu Jakobu Šalamonu, strojniku iz Gornje Radgone je v vasi Šratovci na ovinku, kjer so se vrstile doslej že številne avtomobilske in druge prometne nesreče, privozil nasproti pijan kolesar Lojze Klemenčič, nakupovalec perutnine iz Murskega vrha Zasadi. Kolesar je bil brez luči in povrh tega še pijan. Hotel v zadnjem hipu s sredine ceste v občestni jarek, toda v tem ga je dohitel motociklist in podrl na tla. Tudi motociklista je vrglo v stran. Oba sta zadobila precejšnje poškodbe.

o. **Blejski škropilni avto**, ki je pred nedavnim padel v jezero, so včeraj dvignili iz vode ter bo po pravilu drugo leto spet uporaben. Pri delu so koristno sodelovali ljubljanski akademiki, ki so vršili posle potapljačev.

o. **Na 15 let težke ječe** je bil obsojen pred celjskim okrožnim sodiščem 67-letni posestnik Pevec Gregor iz Roginske gorice pri Podčetrniku, ki je meseca maja na brutalen način umoril svojo 72-letno ženo Nežo.

o. **Nov cestni valjar.** Nov cestni je dobila iz Nemčije Mursko-soboška občina. Novi valjar je vzbudil žilico radovednosti vsega občinstva, ki ga pridno hodi ogledovat, komentirajoč visok izdelek din 160.000 — iz občinske blagajne.

o. **Dr. Krekovo cesto v Studencih** že popravljajo. Nedavno smo pisali o zanemarjeni Dr. Krekovi cesti v Studencih ter na to opozorili pristojno oblast. Videti je, da je naše opozorilo zaleglo in da bodo ugodili želji stanovalcev v tej ulici, kajti te dni so prišli na Dr. Krekovo cesto delavci, ki bodo ulico uredili. Dela vodi sreski cestni odbor, ker ta cesta ni v delokrogu studenške občine, marveč je kot železniška dovozna cesta v oskrbi železniške uprave, oziroma države.

o. **Uredite dostavo pošte v okolici Limbuša.** Pošta v Limbušu ima zelo velik in naporen delokrog, ki so ga doslej komaj zmogli trije pismonoše. Nedavno je bil en pismonoša upokojen, tako da dostavljata pošto sedaj samo dva. Seveda ni mogoče, da bi naslovenci pošto pravočasno dobivali in dogaja se, da dobe pošto šele drugega dne popoldne. Zato je želja vseh prebivalcev limbuškega poštnega okoliša, da nadomesti poštna uprava upokojenega pismonošo z novim.

o. **Štrihovec in Kaniža prejemata samo enkrat tedensko pošto.** Prebivalstvo Štrihovca in Kaniže v šentiljskem poštnem okolišu prosi poštno upravo, da uredi dostavo pošte. V omenjenih vaseh dobijo ljudje pošto samo enkrat tedensko, kljub temu da je komaj uro hoda iz St. Ilje in še ob državni cesti.

n. **Zatiranje nepismenosti na Hrvatskem.** 4. septembra se bo sestalo v Zagrebu okrog 10.000 delegatov iz 4000 hrvatskih vasi in se posvetovalo, kako bi se dalo znižati analfabetizem na Hrvatskem v dobi dveh let pod 10%. Akcijo vodi srezke organizacije HSS.

n. **Mednarodni turistični kongres bo to leto v naši državi.** Začel se bo 25. sept. v Beogradu, 28. sept. se bodo odpeljali delegati preko Sarajeva v Dubrovnik, kjer se bo kongres nadaljeval, 3. oktobra bodo pa prišli v Split, tako da se bo kongres končal 5. okt. v Splitu ali Zagrebu. Kongresu bo predsedoval predsednik turistične zveze polkovnik Pealiny iz Belgije. Na kongresu bodo koordinirali delo glede mednarodne propagande turizma in kodificirali zakonodajo o turizmu. Kongresa v Jugoslaviji se bodo udeležili predsedniki turističnih organizacij iz vse Evrope.

n. **Na progi Zagreb-Beograd** bosta z jutrajšnjim dnem pričela voziti dva motorna vlaka, ki ju je dala na razpogo italijanska železniška direkcija. Odhajala bosta iz Zagreba odnosno iz Beograda ob 6. zjutraj in 6. popoldne, ustavljala pa se bosta le na nekaterih postajah. Vožnja, ki bo trajala samo 4 ure 20 minut, bo veljala 293 din.

n. **V Cetinju so odkrili podzemsko jamo.** Pri pripravljanju terena za veliko katedralo v Cetinju so odkrili delavci podzemsko jamo, iz katere je

vlekel močan veter. Za zdaj so raziskali jamo v dolžini enega kilometra; kakih 100 metrov dolg hodnik, ki leži v smeri proti mestu nima nikakih okrasov, pač pa so odkrili v hodniku, ki leži v smeri Lovčena velike »dvorane« z mnogimi stalaktiti in stalagmiti. V podzemski jami se nahajajo nadalje izviri studencev in precej brezen, ki zelo otežkočajo nadaljno raziskovanje.

n. **Zlatnik je našla na svoji njivi** neka kmetica iz Bogimovca v jablaniškem srezu in ga prodala trgovcu v Medvedu. Ta je pokazal zlatnik zlatarjem, ki so ugotovili, da je 18 karaten in so mu ponujali zanj tisoč dinarjev, na kar pa trgovec ni pristal. Novci ima tudi veliko arheološko vrednost. Ko so ljudje za to zvedeli, jih je prišla seveda zlata mrzlina in začeli so na veliko prekopavati svoje njive. Mesto, kjer je kmetica našla zlatnik, leži blizu neklih grajskih razvalin.

n. **Težave pri mešanih muslimanskih zakonih.** Muslimansko šerijatsko sodišče zadnje čase zelo ovira mešane zakone. Tako je odklonilo zakon med dvema muslimanomoma ter med dvema našima državljanima, Slovenko in Zagrebčanko. Versko sodišče jih ne bo poprej poročilo z muslimanomoma, dokler ne bo zadeve razsodil Reis ul Ulema.

n. **Pišče s štirimi nogami.** V neki medmurski vasi se je zvalilo pišče s štirimi nogami. Dve nogi sta normalni, a dve nekoliko manjši. Kljun je neobičajno velik. Spaček je ostal pri življenju.

n. **Da mu ne bi bilo treba sedeti pol leta, je pobegnil somborski milijonar Emil Rac.** Somborski milijonar Rac je bil svoje čase v ospredju afere, ki je nastala pri trgovskem podjetju Granum d. d., kjer so bile odkrite velike poneverbe in denarne mahinacije na škodo države. Raca so takrat zaprli, pozneje pa so ga spustili na svobodo proti kavciji 1.000.000 din. Ko je bil zunaj, je hotel podkupiti sodnega uradnika Karla Hegla ter mu je obljubil 20 tisoč dinarjev. Ta pa ga je naznanil in sodišče ga je obsodilo na pol leta strogega zapor. Ko bi mogel te dni nastopiti kazni, ga je zmanjkalo iz Sombora.

n. **Zaradi enega grozda ubil pastirja.** Kmet Paja Jančič iz Srbskega Krstura je opazil 24 letnega pastirja, kako je stopil v njegov vinograd in hotel utrgati grozd. Posestnik je naperil nanj samokres in sprožil. Pastir je bil na mestu mrtev, kmet se je pa takoj sam prijavil oblasti.

n. **Podzemeljsko bobnenje.** Vaščane iz Jagnjedovca pri Belovarju znova vznemirja podzemeljsko bobnenje. To bobnenje so kmetje poslušali že januarja tega leta na dvorišču vaščanke Kate Kovačič. Bobnenje je postajalo iz dneva vdan močnejše. Končno je po potresu 27. marca bobnenje prenehalo. Zadnje čase pa se je začelo podzemeljsko bobnenje znova oglašati, samo da ga je zdaj slišati pod vso vasjo. Vaščani so zelo vznemirjeni in se bojijo, da se ne bi potres ponovil. Občina je javila vso stvar oblastem, da bi poslale v vas posebno komisijo geologov, ki bi raziskala vzroke tega nenavadnega pojava.

DRŽAVNA RAZREDNA LOTERIJA.

Sestnajsti dan žrebanja 36. kola so bile izžrebane sledeče številke:

200.000 Din	21547
50.000 Din	16560
40.000 Din	3798
25.000 Din	56255
20.000 Din	55121
15.000 Din	96385
12.000 Din	50388, 53662
10.000 Din	43096, 46547, 77502, 79748
8000 Din	2351, 7719, 24142, 27108, 34800, 50563, 56652, 57916, 58482, 83594, 93798
6000 Din	893, 4651, 9810, 10385, 50196, 55378, 70346, 71076, 78663, 94017, 96507, 99611
5000 Din	36043, 36512, 38994, 39978, 44253, 44549, 51606, 60548, 64209, 70182, 87026, 91325
3000 Din	1308, 7641, 10753, 14238, 34009, 42658, 44472, 57179, 73811, 73100, 78796, 81666, 89514, 89626, 99293

Pooblaščen glavna kolektura drž. razredne loterije bančna poslovalnica BEZJAK, Maribor, Gosposka ulica 25.

OSJA ZALEGA KRIVA STARČKOVE SMRTI.

V Obmurju, se pojavlja huda osja zalega, zlasti na raznih krajih v zemlji, pa tudi na gospodarskih poslopih. Ker povzročajo ose mnogo škode po vinogradih, je firma Clotar Bouvier v Gornji Radgoni organizirala uničevanje osjih zaleg, pri čemur so zaslužili številni delavci lepe denarce. Ko je te dni pasel okrog 80-letni starček Jakob Klemenčič iz Polje živino, ki je vrvi, s katerimi je bila živina privezana, navil okrog vratu, kar je bilo usodno zanj. Kravi, ki ste se pasli pod njegovim nadzorstvom, sta nalegli na pašniku na zalego os, ki so se zalele na živinčeti ter ju pričele zbadati tako, da sta obe kravi poklivali. V tej podivjanosti sta tekali po pašniku in ker si starček ni mogel v naglici sneti vrvi z vratu, sta ga vlačili za seboj in pri tem se je vrv zarezala starčku globoko v vrat, da je naslednji dan radi izkrvavitve podlegel.

o. **Narodni dom v Ptuj** za 50-letnico Narodne čitalnice ter jubilejno zborovanje CMD prezidujejo in obnavljajo od temelja do vrha.

o. **Bivši ptujski župan**, upokojeni davčni inspektor Ladislav Jerše v Ptuj, ki je bil v letih 1931 do 1935 tudi župan ter zapustil vidne znake svojega plodnega županovanja, praznuje te dni 60-letnico svojega rojstva. Jubilantu želimo, da bi svojo svežost

ohranil še dosti let v prid narodnemu delu.

o. **Jesenski velesej v Ljubljani**, ki je bil včeraj otvorjen, je docela zaseden. V obrtnem in industrijskem delu so posebno bogato zastopane stroke: pohištvo, avtomobili, radio, živilstvo, tehnične in kemične novosti, poljedelski stroji. Odlična je mednarodna foto razstava, na kateri razstavlja 500 avtorjev iz 30 držav, velika umetnostna razstava pa podaja pregled celokupne slovenske likovne umetnosti in je največja doslej prirejenih umetnostnih razstav med nami. Obiskovalci imajo na železnih brezplačen povratek, poleg cele vozne karte do Ljubljane pa si morajo pri postajni blagajni kupiti še rumeno železniško izkaznico za din 2.—.

o. **Prostovoljna gasilska četa v Rušah** priredi v nedeljo, 4. sept. ob pol 15. uri blagoslovitev novega gasilskega avtomobila v zvezi z veliko vrtno veselico v sadovnjaku g. Pšundra.

o. **Grob se za grobom...** V Kranju je preminul podpredsedenik »Jugočeške« g. Emil Storza. — V Ljubljani sta umrla odlični slovenski pedagog prof. Anton Bartel in voditelj kemičnega laboratorija jeseniških železarn inž. Heiler.

o. **Jenkova ulica na Tezmem.** Stanovalci Jenkove ulice na Tezmem prosijo po breško občino, naj vendar že uredi to ulico. Jenkova ulica je že skoraj cela zalagjena, cesta pa je še vedno v surovem stanju, zarasla s travo in plevelom. Hišni

Maribor

Bodoče osrčje Maribora

NEKAJ PREDLOGOV ZA PREUREDITEV BIVŠE UNIONSKE DVORANE IN MODERNIZACIJA MESTNEGA CENTRA.

Vsi smo z veseljem pozdravili vest, da je Sokol kupil največjo dvorano v Mariboru, Posojilnica pa sosednje stavbe in zemljišča in smo seveda takoj pričeli premišljevali, kaj bi bilo najpametnejše postaviti na mesto in poleg že obstoječih stavb.

Vsekakor smo si na jasnem, da mora pasti sedanja hiša na Aleksandrovi cesti števil. 3 z vsem obzidjem in železno ograjo, ki ob naši aveniji ne vplivata posebno reprezentativno. Staro hišo z enostavno fasado naj zamenja 3-4 ali 5-nadstropna moderna palača. Sedanji dvorani bi bilo nujno potrebno prizidati še dve ali tri stranske dvorane, približno tako velike kot je sedanja bela dvorana v I. nadstropju poleg galerije. Pokazalo se je namreč, da je dosedanja Unionska dvorana za večje prireditve, kakor n. pr. za Akademski ples, Svetosavsko proslavo, zlasti pa za Planinski ples odločno premajhna, saj odhajajo ljudje s prireditvami mnogokrat celo pred polnočjo, ker ne dobe mize, za katero bi sedli, včasih pa še stola ne. Ta dozidava naj bi se resno upoštevala pri prireditvenih načrtih, saj ni pričakovati, da bi se v doglednem času gradila v Mariboru še kaka druga ali pa še celo večja dvorana. In tudi če bi se, bi centralna lega sedanje sokolske dvorane narekovala tako adaptacijo.

Dohod z Aleksandrove ceste bi se smotno lahko uredil s pasažo, ob kateri bi lahko bile tudi trgovine ali vsaj izložbe, obenem pa bi bila taka pasaža lep dohod do bodočega, sicer še v zraku višega gledališča in bi služila lahko tudi kot zasilna promenada. Hkrati pa ima taka pasaža še to dobro plat: krit dohod do dvorane, kar pomeni razbremenitev garderobe.

Stvar mestnega gradbenega urada in pa regulacijskega načrta je, kaj naj se postavi med bodočo Gregorčičevo in Razlagovo ulico. Novo gledališče? To bi bilo vsekakor nujno potrebno, toda s tem v zvezi se takoj javlja vprašanje: kje dobiti denar za graditev novega teatra, ko pa ni mogoče nikjer iztisniti niti dinarja za višjo subvencijo? Če ne bo gledališče, kaj bo na tem zemljišču? Maribor potrebuje še mnogo uradnih prostorov, nekateri dosedanjih so tesni, nehi-gijenski; mi neskomni meščani pa imamo tudi želje po tistih oblastvih, ki smo jih svoj čas že imeli, pa nam jih je centralizem pobral. Baje se taka zadeva nikdar več ne vrne...

Potrebujemo pa v Mariboru še šole — čeprav je na desnem bregu Drave nujna

večja —; potrebujemo nov, lep magistrat, potrebujemo novo policijo, saj tudi dozidano poslopje postaja pretesno. Potrebujemo še marsikaj, ampak — da, ta ampak!...

Za nas, sokolske pripadnike pa bi bila najidealnejša rešitev tale: na to zemljišče naj se postavi impozanten Sokolski dom z novo, veliko, najmodernejšo telovadnico, z vsemi potrebnimi prostori, z javnim kopališčem, s kritim zimskim bazenom, dalje z vsemi pisarnami za društva in župo, z lutkovnim gledališčem, lastno knjižnico, predavalnico in pa — z lastnim sokolskim kinom, ki bi ob spretni izbiri filmov, zlasti kulturnih in slovenskih, ne samo pomagal vzdrževati režije takega doma, ampak bi lahko odločno posegal v borbo proti propagandi z onstran meje.

SLINOVKA V MESTNI KLAVNICI.

Včeraj je prispel iz Novega Sada v Maribor vagon svinj za nekega tukajšnjega mesarja. Svinje so spravili v mestno klavnico. Tam so ugotovili, da se je pojavila slinovka. Seveda so okužene svinje takoj poklali in celo klavnico razkužili. Promet v klavnici zaradi tega ni trpel nikakih ovir. Vodstvo klavnice je ukrenilo vse potrebno, da se slinovka v mestni klavnici zatire.

VELIKA TATVINA DENARJA V BOLNIŠNICI.

Ko je prišla včeraj proti večeru bolniška vrtnarica Kristina Perešič v svojo spalnico, je prestrašena ugotovila, da je bil v sobi vlomilec. Vrata so bila nasilno odprta, odprt pa je bil tudi njen kovčeg. Perešičeva je ugotovila, da ji je neznanec ukradel vse njene prihranke v znesku 6000 dinarjev, ki jih je hranila v kovčegu. Zanimivo je dejstvo, da so vrata okoli ključavnice in kovčega okrvavljeni, znak, da se je vlomilec pri vdiranju v sobo opraskal. Oškodovanka je vlomno tatvino takoj prijavila policiji, ki je uvedla preiskavo. Doslej so aretirali mladega bolnika, ki je osumljen tatvine. V koliko je sum upravičen, bo ugotovila današnja preiskava.

m. Z magistrata in policije. Z včerajšnjim dnem je na magistratu spet uvedeno deljeno uradovanje od 8. do 12. in 15. do 18. ure. — Z dopusta se je vrnil predstojnik mestne policije

dr. Trstenjak ter prevzel posle, ki jih je za časa njegovega dopusta vodil nadkomisar g. Kos.

m. Četrtna vožnja je dovoljena za sokolsko proslavo rojstnega dne Nj. Vel. kralja Petra II. v Beogradu.

m. Davčna uprava za mesto Maribor uraduje od 1. t. m. deljeno in sicer popoldne od 8. do 12. ure, popoldne od 3. do 6. ure, ob sobotah pa od 1/8 do 1/14. ure. To naj blagovolijo davkoplačevalci vzeti na znanje s prošnjo, da plačujejo davke in dajatve s pošto položnico, ki jo sprejmejo vsako četrtnetle od davčne uprave in to v obojestranskem interesu.

m. Jutri ne bo špeharjev. Mestno tržno nadzorstvo je odredilo zaradi ukrepov proti širjenju slinavke, da jutri v soboto špeharji ne smejo na mariborski trg.

m. Brivnice in česalnice bodo odprte v ponedeljek do 21. ure, v torek na rojstni dan Nj. Vel. kralja zaprte ves dan, v sredo odprte do 20. ure in v četrtek do 12. ure.

m. Društvo bivših mornarjev ima odborovo sejo in so povabljeni vsi bivši mornarji. Seja se vrši v soboto v hotelu »Novi svet«.

m. Poroke. Zadnje dni so se v Mariboru poročili naslednji pari: Magdič Alojz, vlakovodja in Drevenšek Frančiška, zasebnica; Deučman Franc, slikar in Kopic Magdalena, šivilja; Gselman Adalbert, krojaški pomočnik in Rep Ana, predilka; Zemljak Albin, tovarniški kovač in Korošec Ida, kuharica; Ludvig Karel, ključavničar iz Ljutomera in Bastar Marija, poslovodkinja iz Ptuja; Babič Jožef, železniški delavec in Stožer Jožefa, kartonažna delavka ter Flucher Jožef, mizarški pomočnik in Simonič Angela, šivilja iz Studencev.

m. 18 rodilo, 9 umrlo. Tudi pretekli teden je bilo v Mariboru več rojstev kakor pa smrti. Od petka do petka se je rodilo 18 otrok, umrlo pa je samo 9 oseb.

m. Žile si je prerezala. Zaradi dolgotrajne bolezni si je včeraj v obupu z brit vijo prerezala žile na levem zapetju 26 letna poljska delavka Barbara H. iz Zg. Porčica v Slovenskih gorah. Prepeljali so jo v bolnišnico.

m. Slepi starček padel po stopnicah. 83 letni slepi berač Franc Kalnik od Sv. Marjete ob Pesnici je sinoči padel po stopnicah. Pri tem si je starček zlomil levo nogo in dobil hude notranje poškodbe.

m. Kolesarjeva nesreča. Na klanecu pri Slovenski Bistrici so se zlomile vilice na kolesu 28 letnega zidarja Josipa Senčarja iz Frajhajma. Kolesar ima zlomljeno desno roko in nevarno rano na glavi. — Zdravi se v tukajšnji bolnišnici.

m. Padec z avtomobila. V Framu je 16 letni pomožni delavec Viljem Kovačiček

iz Zagreba pomagal nalagati deske na avtomobil. Na razmočenih deskah se je mladeniču spodrsnilo in padel je z vozila tako nesrečno, da si je zlomil desno nogo. Ponesrečenec se zdravi v tukajšnji bolnišnici.

m. Blago iz Sudetske Nemčije. Ni še dolgo tega, ko je bila skoraj vsa trgovina v centru mesta, zlasti v Gosposki ulici v neslovenskih rokah. Polagoma se je obrnilo na bolje, a med tistim, kar je ostalo in je v mnogih primerih celo pristnega slovenskega ali vsaj jugoslovanskega porekla, najdemo še vedno kaj čudne pojave. V nekem takem podjetju se je te dni zgodilo, da so slovenskim kupovalkam s posebnim poudarkom ponujali blago »aus Sudeten-Deutschland«.

m. Koncertna rubrika. Vsi organizirani pevci dobijo pod navadnimi pogoji tudi za koncert Leskovskega pevskega zbora »Bibički« dijaške vstopnice. Koncert bo prihodnje sredo v Unionu. Vstopnice od sobote naprej pri Putniku.

* »Toti list«, 13. števil. izide v soboto 3. sept. Napredaj v vseh trafikah.

* Pevski zbor Glasbene Matice v Mariboru naznanja svojim članom in članicam, da je danes 2. sept. redna pevskava ob 20. uri v združenih prostorih. Sprejemali se bodo novi pevci in pevke. Odbor.

* Zadnji čas je da se prijavite za Putnikov izlet z modernim avtiokarom na Dunaj od 10. do 12. septembra. Prilika za obisk jesenskega velesejma! Informacije in prijave pri Putniku Maribor - Celje - Ptuj.

* Sokol, Maribor II. Pobrežje priredi dne 6. sept. 1938 ob 15. uri telovadni nastop z razvijem naraščalnškega prapora Na predvečer (5. IX. t. l.) proučavi krajevni rojstni dan. Ob 19. uri zbor na letnem telovadišču za bakljado, po bakljadi istotam proslava. Vabljeni je vse občinstvo. Za vse članstvo Sokola Pobrežje je udeležba pri prosavi strogo obvezna. Zdravo.

* Mariborska podružnica Branibora priredi v nedeljo 4. t. m. izlet k Sv. Duhu na Ostrem vrhu. Z nami gredo pevci. Kolesarji se odpeljejo jutraj ob 6. z Vodnikovega trga, ostali pa s prvim vlakom do Fale. Ta izlet naj bo izraz našega toplerega zanimanja za obmejne rojake, zato vabimo vse zavedne Mariborčane, naj gredo v čim večjem številu z nami. Ob skrajno slabem vremenu bomo izlet preložili.

Kino

Union kino. »Ljubezen mladega poročnika« izborna veseloigra v Magdo Schneider, Lucie Englisch, Pavl Kempom.

Grajski kino. Nemški vefilm »Grofica Waleska«. Greta Garbo igra glavno vlogo.

Kultura

Vistosmeritev nemških gledališč na Češkoslovaškem

Nemška manjšina na Češkoslovaškem, zaradi katere groze Evropi mednarodni spori, šteje nekaj nad tri in četr milijona duš in je deležna že od nastanka češkoslovaške države vse kulturne svobode. Kako velika je ta svoboda, dokazuje med drugim zlasti dejstvo, da imajo češki Nemci devet lastnih poklicnih gledališč, torej skoro več kakor cela Jugoslavija s 15 milijoni prebivalcev. Ta gledališča so v Pragi, Brnu (Nemško gledališče in Demokrasko gledališče), Teplicah-Sanovu, Libercu, Opavi, Moravski Ostravi, Hebu in Ustju na Labi. Pet izmed teh gledališč vzdržujejo ali vsaj subvencionirajo celo mestne občine.

Ta nemška gledališča na Češkoslovaškem so bila po zmagi nacionalnega socializma v Nemčiji več let duhovno in umetniško popolnoma svobodna in zato pribežališče nekaterih odličnih demokratičnih gledališčnikov iz tretjega rajha. Naraščanje in zmaganje sudetsko-nemške stranke pod vodstvom Konrada Henleina, je pa poseglo sedaj globoko tudi v delovanje teh nemških gledališč. Razen Nemškega gledališča v Pragi in Demokraskega gledališča v Brnu so dobili sudetsko-nemški nacisti v svoje roke vsa ostala. Nova gledališka sezona se pričena zato povsod v znamenju vistasmeritve.

Široko znani režiser Barnay, emigrant iz Nemčije, ki je zadnja leta z velikim umetniškim in gmotnim uspehom vodil nemško Mestno gledališče v Libercu, se je moral na pritisk stranke sudetskih Nemcev umakniti in prepustiti svoje mesto nacistu Kurtu Hurrletu, ki je vodil doslej nemško Mestno gledališče v Teplicah-Sanovu. Obdržal pa bo tudi še nadalje tudi vodstvo tega gledališča. Gledališče v Moravski Ostravi je prevzel nacist Franz Stoss, Nemško gledališče v Brnu pa nacist Theo Modes. Že od prej so v nacističnih rokah tudi gledališča v Opavi, Hebu in Ustju. Samo gledališča v Pragi in Demokraskega gledališča v Brnu se nacisti kljub vsem naporom še niso mogli polastiti.

Vistosmeritev se v teh sudetsko-nemških gledališčih ne bo poznala samo po spremenjenem in izenačenem vodstvu, ampak tudi po sestavi ansambla in repertoarja. Prav sestava ansambla povzroča nacistom največ preglavic. Po češkoslovaškem gledališkem zakonu in zakonu o zaščiti domačih delovnih sil, morajo biti vsi člani zborov, orkestrrov in tehnične osebje češkoslovaški državljani, igralci in pevci pa po treh četrtninah. Ker nacisti nimajo med dosedanjim gledališkim osebjem in igralstvom dovolj svojih zanesljivih, vistasmerjenih pristašev, ne morejo zasesti vseh mest s svojimi ljudmi iz Češkoslovaške, zato bi hoteli doseči dovoljenje, da bi smeli angažirati igralce in pevce iz Nemčije. Temu se seveda upravnico upirajo tako

»nevistosmerjeni« igralci, kakor tudi na odločujočem mestu v Pragi. In sudetski Nemci ne bi bili Nemci, ako ne bi izrabljali tudi tega za dokaz »zatiranja Nemcev na Češkoslovaškem«.

Zelo zanimiv je umetniški, oziroma repertoarni program novih vistasmerjenih sudetsko-nemških gledališč. Novi intendant izjavljajo, da ta gledališča ne bodo več zabavišča, ampak zavodi za gojitev nemške narodne gledališke umetnosti. Na repertoarjih nove sezone so skoraj izključno le dela nemških klasikov in nemška dela iz »sodobne narodne problematike«, razvrščena po stopnjevanju od Johstovega »Thomasa Painaja« do Franza Hauptmanna »Kmečke vojne«. Da je ta repertoar umetniško in politično tendenečen, seveda ni dvoma. Zato pa je stranka zbrala velike fonde, s katerimi bo podprla svoja vistasmerjena gledališča. Tako so postala tudi nemška gledališča na Češkoslovaškem politikum v najožjem pomenu besede.

k. Nove srbske in hrvatske knjige. V Beogradu je izšla te dni v drugi izdaji zanimiva knjiga »Istraga u sarajevskom atentatu«, ki jo je napisal L. Pfefer, preiskovalni sodnik v procesu, ki ga obravnava. Upokojeni general N. J. Arandjelović je pa izdal prvi del svojega »Napoleona« (356 strani). Zagrebška Binoza je poslala v svet VII. zvezek Zbranih spisov A. G. Matoša pod naslovom »Ličnosti, problemi i pejzaži«. Pri »Epohi« je izšel prevod ruskega romana A. I. Voi-

nova »Mramorni trust«, ki prikazuje povojne razmere v sovjetski Rusiji. Založba »Minerva« je pa izdala prevod biografskega romana »Potemkin«, dejo Rusca Georgija Solovejčika. Roman je spisan strogo po zgodovinskih podatkih, a je kljub temu kvalitetno umetniško delo. k. Louis Adamič, po rodu Slovenec in že dolgo priznan ameriški pisatelj, je izdal nedavno v Newyorku nad 600 strani obsegačo zbirko črtic in člankov »My America« (Moja Amerika), ki jo je ameriška kritika zelo ugodno sprejela. To je že deseta večja Adamičeva knjiga.

k. Ivana Potrča »Krolova domačina«, o kateri smo že poročali, da je sprejeta v novi repertoar osiškkega gledališča, izhaja sedaj v odlomkih v »Ljubljanskem Zvonu«, v jeseni pa izide v Ljubljani v knjižni izdaji. V hrvaščino jo je prevedel prof. dr. Crnek.

k. Ideja nacionalne filozofije. Zagrebški univerzitetni profesor dr. Adalbert Bazala, ki je tudi v Mariboru znan po svojih predavanjih v Ljudski univerzi, je izdal te dni v založbi »Knjižnice priatelj hrvatskega vseučilišča« v Zagrebu 62 strani obsegačo razpravo »O ideji nacionalne filozofije«. V njej obravnava vprašanje filozofske dejavnosti ljudske duševnosti in vsa vprašanja, ki so s tem v zvezi. Knjižica stane 15 din.

k. Smrt francoskega literarnega zgodovinarja. V Parizu je umrl v 74. letu starosti znameniti francoski literarni zgodovinar Joseph Bédier, član Francoske akademije.

Sport

VESLAŠKO EVROPSKO PRVENSTVO
2. do 4. sept.

Zadnji kongres mednarodnega veslaškega saveza je poveril organizacijo letošnjega evropskega prvenstva Italiji. Vršilo se bo v milanski hidroavijonski luki »Idroscalo«, ki ima 2.500 m dolg in 300 metrov širok bazen, odgovarjajoč vsem predpisom in tekmovalnim pravilom. Na obali, pri poslednjih 500 metrih proge, daje lahka vzpetina mesto 7000 gledalcev, v glavni tribuni so pa poleg prostora za publiko uradi vodstva prvenstva, dvorane za novinarje, pošta, telefonska centra i. t. d. Za tekmovalne so postavili sedem velikih paviljonov, v katerih so kabine, bufeti, zdravniška postaja i. t. d.

Jugoslovanski veslaški savez je na osnovi rezultatov prvenstvenega tekmovanja, ki je bilo 14. t. m. izbral reprezentante, ki bodo zastopali letos Jugoslavijo na evropskem prvenstvu. Upajmo, da se bodo naši zastopniki letos odrezali boljše kot lani, ko niti do finala niso prišli, ampak omagali že v predtekmovanju. Sploh smo v veslaškem sportu najbolj zaostali. V vsej državi imamo le 17 veslaških klubov, torej manj kot Berlin sam. V celi Nemčiji pa je nad 600 klubov. Z ostali smo pa tudi v stilu, ker se ne znamo — ali nočemo — oprijeti novih, preizkušnih metod. Pritegniti bi pa morali tudi širšo javnost, da bi se v večji meri pričela zanimati za enega najlepših sportov — veslanja.

PRICETEK PRVENSTVENEGA TEKMOVANJA.

Dočim gre v nedeljo Železničar na priateljsko tekmo v Ljubljano, bo v Mariboru prva prvenstvena nedelja. Na igrišču SK Železničarja nastopita ob 16.30 Slavija-Rapid. Predtekmo odigrata rezervi obeh klubov. Začetek ob 15. uri.

Iz seje upravnega odbora LNP. Oporočajo se vsi klubi, da morajo, če želijo, da jim sodijo prv. tekme sodniki izven področja LNP, tako svojo željo sporočiti LNP vsaj 14 dni pred dotično tekmo. Na ta načelen sklep se opozarja SK Železničar v zvezi z njegovim dopisom. — Vse klubi se opozarjajo, da opremijo svoje garderobe s potrebnimi ročnimi ležalniki. — Odboru za p. f. se odstopijo dopisi SK Železničar 119, SK Celje 178, SK Ptuj. — Pismo se rešita dopisa ISSK Maribor 56 in g. dr. Vauhnik v škodljivinski zadevi g. Čamernik contra Korent.

Iz kazenskega odbora. Kaznuje se g. Fischer Josip, član SK Železničarja z dvomesečno zabrano funkcij v klubu in forumih. — Kaznuje se Ivan Knezer — Slavija, Pobr. s 6 tedensko zabrano igranja.

Gospodarstvo

Živahna sadna kupčija v Slov. Goricah

Na naš članek pod tem naslovom od 31. avgusta nam je poslalo Udruženje sadnih izvoznikov v Mariboru naslednje pojasnilo in popravo:

»Res je, da je cena jabolkam franko nemška meja RM. 25.— za 100 kg. kar pomeni preračunano po tečaju marke cca din 14.— to je din 350.— za 100 kg franko nemška meja. Ker izvoznik prejema franko nemška meja torej din 3.50 za kg je nemogoče, da pri sedanjih nakupnih cenah zasluži din 3.— do din 4.— pri kg, saj pri kmetu ne dobi blaga zastoni in še

GOSPODARSKA OBNOVA ROMUNIJE.

Ko je bil ustanovljen Najvišji gospodarski svet, je takoj izjavil, da bo izdelal velik načrt za ekonomsko obnovo države, ki bo veljal za nekaj let. Osnutek načrta obsega tale vprašanja: Gospodarska in valutna svoboda, dednost in nedeljivost v gospodarstvu, izpolnjevanje dogovorov (pogodb), domači in tuji kapital, kodeks narodnega gospodarstva, poljedelstvo, finance, monopoli, zavarovalstvo, industrija, medsebojni odnos med kapitalom in delom, podzemna bogastva in nafta, energija in njena razdelitev, transport in proge, narodno zdravje, združništvo, vasko-gospodarska in strokovna izobrazba, avtonomna uprava in javna dela.

Najvišji gospodarski svet je odklonil vezano (dirigirano) gospodarstvo. Država naj posega samo v celotne smeri produkcije in konzuma, drugače pa naj pušča svobodo privatni

s. Iz seje poslovnega odbora. Schwegle Alfred preklicuje verifikacijo za Rapid in ostane član Ptuj. — Iz seznama verificiranih igralcev se črta Rudolf Majcen, Maribor.

s. Odrejeni sta že tudi obe reprezentanci, ki nas bošta zastopali na tekmah 4. in 6. septembra proti Romuniji. Dne 4. septembra se sestane naša B garnitura z romunsko B-reprezentanco v Ploestiu, 6. septembra pa igra naša prva garnitura proti prvi romunski enajstori v Beogradu.

s. Naše prvo moštvo je sestavljeno takole: Glazer, Zagorac, Matošić, Lechner, Jazbec, Kokotović, Šipoš, Lešnik, Petrović, Antolkoč in Podhradski. Kakor vidimo, je naše moštvo povsem izmenljiva. Nova postava pa je že naletela na kritiko. Dozdaj smo z Romuni odigrali 17 tekem. Deset smo jih dobili, sedem izgubili. Zadnje tekmo smo odigrali letos 8. maja v Bukarešti in zmagali z 1:0.

morda denarja povrh. Torej ni res, da trgovec toliko zasluži in kmeta izkorišča, temveč je res, da njegov zaslužek znaša največ 25 do 35 para brutto pri kg in je še ta zaslužek odvden od tečaja marke ob priliki prodaje nemških čerkov. Kje pa so ostali stroški prevzema, dovoza, vozine do meje, kontrolorji, fitopatološki stroški, davki itd.? Da je pa na sadnem trgu nastal zastoj, leži vzrok v tem, da nemški kupci še niso dobili dovoljenj za nabavo jabolk v Jugoslaviji za mesec september.

iniciativi. Glavni namen tega sveta je, da izbere pripravne ljudi, ki bi bili dovoljno teoretsko izobraženi, imeli gospodarski razgled in praktične skušnje. V romunskih razmerah je ta izbor zelo važen. Zlasti uradni činitelji morajo biti nad ostalimi in povsem neodvisni. Zato se novi načrt trudi, da bi onemogočil in izločil vsakršni političen vpliv v uradih, zaradi tega bo tudi preurejen romunski uradniški sistem. Pri izboru bo odločevala samo izkušnost in delovna sposobnost.

g. Kmetijsko ministrstvo je razdelilo več podpor kmetijskim oglednim in kontrolnim postajam; ljubljanska postaja je bila deležna din 10.000.

g. Pocenitev kredita. Upravni odbor Narodne banke se je pričel baviti vprašanjem pocenitve kredita. Ker je zavladala na našem vrednostnem trgu velika nezaposlenost naloženega denarja, name rava Narodna banka s 1. oktobrom znižati obrestno mero za eskont od sedanjih 5 odstotkov na 4½, za lombardna posojila od 6 na 5½ in za posojila na zlato in warrante od 5 na 4 in pol odstotka.

g. Železniška uprava namerava naročiti 470 novih vagonov za osebni in tovorni promet. Nekaj vagonov naj bi se zgradilo doma, ostale pa bi vlada naročila v inozemstvu, večinoma v Italiji in Poljski.

g. Za prevoz našega blaga preko Trsta je bil med našo državo in Italijo dosežen sporazum, po katerem bodo v doglednem času stopile v veljavo precej nižje tarife kot so bile doslej. Ob tej priliki je bila naši državi dana možnost, da bo lahko izkoriščala v Trstu avstrijsko svobodno luko.

g. Za novo cesto Beograd—Sarajevo—Dubrovnik, ki se v kratkem prične graditi oziroma preurejevati v prvovrstno moderno cestišče, je vlada dala zaenkrat na razpolago 110 milijonov dinarjev. Dela bodo trajala več let. To naj bi bila velika jadranska cesta, ki bi v veliki meri služila tudi tujskemu prometu.

g. Podražitev mleka v Beogradu. Beograjski mlekarji so povišali ceno mleku na 3 dinarje za liter. Pravijo, da se je krma zelo podražila in da zato ne morejo več dajati mleka po dosednji ceni.

g. Poraba železa in jekla je v Jugoslaviji še zelo majhna. V preteklem letu je porabila naša država le 297.000 ton, tako da odpade na enega prebivalca komaj dobrih 20 kilogramov. Skoraj polovica železa in jekla se je morala uvoziti.

g. Naša pšenica za ČSR. V prihodnjih dneh bodo pričela v Beogradu pogajanja med našo državo in ČSR za nakup pšenice. Doslej je namreč Češkoslovaška reflektirala vsako leto na 10.000 vagonov pšenice. Zaradi slabše letine pa je pričakovati, da bo letos zahtevala večjo količino.

g. Nafta ob Muri. Znano je, da se v Selnici ob Muri na meji Slovenije in Hrvaške že delj časa pridobiva nafta. Družba, ki črpa to dragoceno tekočino iz zemlje, je pred kratkim prešla v švicarske roke. Novi lastniki bodo sedaj podjetje precej razširili, ker imajo na razpolago zadostne kapitale. Računati je s tem, da bodo vrtali nove velike vrelce, ki bodo gofovo dajali precejšnje množine nafte.

g. Jugoslavija lahko izvažna na Kitajsko in Japonsko. Zavod za pospeševanje znanja trgovine je prejel iz Poljske obvestilo, da se nudi prilika za ugoden izvoz raznega blaga na Kitajsko in Japonsko preko poljske luke Gdynje. V tej luki se blago vkrca na japonske parnike, ki ga potem peljejo na Daljni iztok. Interesanti naj se obnejo do poljskega predstavništva železnice in luk v Beogradu, Knjeginje Ljubice ul. 3. Ta vest nemara ne bo preveč točna, ker je malo verjetno, da bodo japonske ladje prevažale blago na Kitajsko.

g. Grafit in platina v Bosni. Ob reki Ukrini v Bosni so pred kratkim našli precejšnja ležišča grafita, ki ga doslej v Jugoslaviji še niso kopali. Računajo tudi s tem, da bi se iz grafita dala pridobivati platina.

g. Naval švicarskega kapitala v Jugoslaviji. Po anšlusu so Švicarji mnogo svojega kapitala, ki so ga investirali v razna podjetja v Avstriji, dvignili in ga skušajo sedaj plasirati v Jugoslaviji, kjer se jim zdi veliko bolj varen in tudi več nese. Ravno tako so odtegnili velike zneske iz zapadnih evropskih držav, ki se jim ne zde več posebno varne. Švicarske banke imajo ogromne množine denarja, ki jim leže brez obresti v blagajnah.

g. Pocenitev nafte v Rumuniji. Zaradi povečanja produkcije nafte v Rumuniji so cene nekoliko nazadovale. Sedaj se vsak dan navrtja okroglo 1830 vagonov sirove nafte. Pocenitev znaša več odstotkov.

KRALJICA MARIJA ROMUNSKA:

Zgodba mojega življenja

In v resnici, že v tisti rani mladosti je kazala Ducky nekaj preresnega, premočnega in junaškega. Bila je mladostna prvoboriteljica. Ducky je razpravljala, grajala, razkrinkavala vsak nesmisel in ni trpela sleparije. Opazila je vsako neodkritost. Velika in močna, kakor je bila, je stopila vedno na stran slabotnejšega. Često se je zavzela z uporno nevstrašnostjo za že opuščena stališča. Mi dve, ki sva bili manj junaški, sva jo občudovali. Kar mene tiče, moram že priznati, da v svoji zasanjanosti niti potrebe nisem čutila, da bi nastopala kakor Ducky, čeprav sem jo zato cenila.

Naše igre v dvorani so bile res srce razveseljujoče. Vsaka izmed nas je polnovala svojo vlogo nad vse resno in je nastopala — seveda po znanju iz zmognosti domišljije — čisto tako kakor oseba, ki jo je upodabljala. Veselo je bilo zlasti takrat, kadar je Sandra izgubila svojega »moža«, ki je moral srečati v jedilnici.

Tik preden so prišli v sprejemnico povabljeni gostje, smo se morale jadrno odpraviti spat. Omenila sem že, da naša vzgoja in šola ni bila posebno vzorna in zadosti skrbna. Mama je bila vsa prevzeta od hrepeneče želje, kakor mi je nekoč povedala, da bi se ji rodil »čudežni otrok«, in je pred vsakim porodom upajoče pričakovala, da bo novorojenček imel posebne sposobnosti in nenavadne talente ter veliko nadarjenost za znanost ali umetnost. Ko se njena pričakovanja o naši posebni sposobnosti za slikarstvo ali ples, glasbo ali matematiko niso izpolnila, nas je tako se je zdelo, prepuščala rasti navadnih otrok, ki ne potrebujejo nobene vztrajnejše in obsežnejše vzgoje.

15

Ko smo bili že samostojni in je vsak na svoj skromni način razvil svoje sposobnosti, nas je še vedno stremuško vzpodbujala, toda vedno z nekim rahlim navdihom preziranja. Mi pač nismo bili čudežni otroci in smo mimo tega pripadali tudi čisto drugi, novi generaciji. Tudi nismo bili deležni tako popolne vzgoje kakor ona, in — kar ji je bilo morda najhuje — bili smo protestanti. Verjetno je, da so ji samo zaradi tega vzbujale nekatere naše lastnosti nezadovoljstvo. To je bila svojevrstna, pretresljiva tragika našega medsebojnega razmerja, da nam ona, naša mati, ki nas je rodila in se v nas nadaljevala, nikoli ni popolnoma zaupala. Ljubljena, širokosrčna, plemenita mati! Ti si bila velika, toda nemirna duša. Neprenehoma išoč popolnosti, strogi ideal svoje vzgoje, ki so ti ga bili v mladosti vcepili vzgojitelji, si zašla sama s seboj v nasprotja in si nepravilno prezrla k tebi hrepeneča srca, ki bi ti lahko bila izvir neizčrpne radosti, ako bi bila s svojo roko položila vanje svoje nezadrževano zupanje. Toda tega ti nisi mogla, zato si živela samotno in hrepeneče kakor večina ljudi na svetu, čeprav so te obkrožali otroci, ki so z ljubečo zaskrbljenostjo pričakovali tvojega klica.

Glasbenega pouka nismo bili veliko deležni; našega poslušala ni nihče vzgojil. Imeli smo dolgo le neki neurejeni prirodi prepuščeni smisel za to lepo umetnost. Kljub temu se spominjam, kako ogromno veselje sem občutila, kadar je mama sedla h klavirju in igrala. Njeno igranje je bilo čudovito mehko in sočno. Imela je bele, mehke roke. Izpod njih so žuboreli zvoki kakor tekoča voda. Dobro so mi ostale v spominu Rubinsteinove romance in neki Chopinov posmrtni preludij, ki je vedno razburkal vso mojo notranost. To dokazuje, da sem kljub svojemu »divjemu« položaju občutila glasbo že v rani mladosti. Zelo muzikalna pa je bila v družini Ducky in pozneje Baby Bee. Jaz sem imela več daru za risanje in slikanje. Tudi

moje sestre so se ukvarjale s tem, toda nekaj časa sem bila prva med njimi.

Čudovite pokrajine Andersena in bratov Grimmov nam je odkrila mama. Čitala je zelo lepo in včasih po cele ure, medtem ko smo me med opravljanjem katerega dela zvesto poslušale. Brez dela nas namreč nikoli ni rada puščala. Morale smo vsaj kvačkati, plesti ali risati.

Najbolj nam je ugajala Andersenova pravljica o »Mali morski deklici«. Ob tej pravljici smo prelele potoke solza. Presunila nas je vselej, kadarkoli smo jo slišale, in to se je zgodilo večkrat (kajti kake lepe pravljice se kot otroci nikoli nismo mogle dovolj naslišati).

Andersen je postal moj vzornik za vse čase. Tudi sedaj, ko se sama podajam na področje ustvarjanja pravljicnega slovstva, skušam slediti temu velikemu poznavalcu človeških src. Kakor nihče drugi, je znal s svojo božansko umetnostjo izvabiti tudi okamenelemu obličju solze in smeh.

Mama je govorila z nami angleški. Ruščine nas sploh ni učila. Nikoli ni hotela, da bi njeni lastni otroci mrcvarili njeno ljubo materinščino.

Škotsko.

Škotsko, legendarna, zamegljena barska in gorska pokrajina! Iz tvojih pašniških preprog se mi blešče skozi svojo tenčico deževja nasproti trakovi potokov in svetlejši vzolji jezer. Toda barva teh voda je rjava, kakor rjavina oči, sredi katere žari zelena svetloba. V njih je domovina malih, rdečepikastih postrvi strelomite brzine. Pod nogami leži kamenje, ledina in zelenje barja, velike, mehke blazine, rjave in prožne šote, pričetnice močvirnatega ozemlja. Pred očmi visi rjava vloga, in le daljina riše valovite oblike gričevja v tistem tonu, ki ga samo ona lahko ustvari v modrini sanj in upanj, v tisti skrivnostni modrini, ki lebdi nedosegljiva na obzorju človeške zavesti.

Zanimivosti

Vranglov zaklad izropan

Ruski emigranti so odnesli iz kleti našega finančnega ministrstva večmilijske dragocenosti iz zaklada nekdanje ruske aristokracije

V Beogradu je včeraj vzbudila veliko senzacijo vest, da sta bila aretirana dva ruska begunca, ki sta že del časa odnašala iz kletnih prostorov finančnega ministrstva razne dragocenosti, ki izvirajo iz zaklada nekdanje ruske aristokracije. Kolikor se trenutno da preceniti, sta begunca odnesla teh dragocenosti za več milijonov dinarjev.

Ko je v Rusiji završala revolucija, je začela ruska aristokracija kar počez prodajati svoje dragocenosti ali pa jih zastavljati v znani carski zastavljalnici v takratnem Petrogradu. Tako se je v zastavljalnici nakupilo za več milijard dragocenosti, ki so jih čuvali belogardisti kot punčico svojega očesa. Kako rešiti bajno bogastvo v kletih zastavljalnice? V krvavi noči se je belogardistom posrečilo zavzeti zastavljalnico. V naglici so strpali dragocenosti v skrinje in jih polovico naložili na tovorni avtomobil. A preden je mogel priti še en voz po ostale štiri skrinje zakladov, so rdeči dobili pomoč in vrgli bele nazaj. Štiri skrinje zakladov so ostale sovjetom.

Rešeno polovico zaklada je spravil Vrangl z veliko težavo in žrtvami skozi široke ruske stepe. Vojaštvo, ki je prenašalo zaklad skozi stepo, sploh ni vedelo, kaj je v skrinjah. Ko so prišle skrinje do morja, so odplule iz pristanišča že vse ladje, ker so sovjeti zavzeli okoliške bregove in streljali na pristanišče. Samo ena ladja je še čakala v pristanišču na štiri tajništvne skrinje. Z mrzlično naglico se je približala pristanišču lafeta, raztovorili so jo med močnim obstreljevanjem.

NORVEŽANI SO ODKRILI AMERIKO ŽE 130 LET PRED KOLUMBOM

Koncem preteklega stoletja je naletel pri krčenju gozda neki minnesotski farmer na kamen piramidaste oblike, na katerem je bilo zapisano s starimi pismenkami, da je na tistem kraju taborilo 1362. leta 30 Skandinavcev, ki so jih napadli Indijanci. Vest je bila za znanstveni svet takrat pravo iznenadenje. Kaj je iskalo teh 30 Evropejcev 2000 km globoko na kopnem in to 130 let pred Kolumbovim prihodom?

Razjasnil je zadevo šele arheolog Hjalmar. Norveški kralj Magnus, ki je kraljeval v XIV. stoletju, je bil goreč kristjan. Ta je poslal na Grönlandijo versko ekspedicijo, da bi utrdila tamkajšnje potomce Vikingov v njihovi že precej spaheni veri. Ladje so odplule iz Norveške 1354. leta, vrnilo se je pa komaj čez devet let. Kje se je ekspedicija mudila ves ta dolgi čas? Datum na kamnu pa se čudovito strinja z datumom, ko je bila verska ekspedicija odposlana na Grönlandijo.

Potriuje pa odkritje Amerike po Norvežanih plemu belih Indijancev iz gorjenega predela Mississippija. Petina plemena, ki živi med tamkajšnjimi Indijanci ima vse znake nordijskih plemen, posebno žene in otroci. Značilno za to plemo je, da se razlikuje od ostalih pravih indijanskih plemen tudi po seliščih, ki so grajena po vzorcu severnjakov v Evropi. Nadalje pozna belo plemo zgodbe o Odršeniku, o vesoljnem potopu in o globu z zeleno vejico. Vse to dovolj jasno potrjuje trditev arheologa Hjalmarja, da so bili Norvežani v Ameriki že pred Kolumbom.

KJE IN NA KAK NACIN SO ODKRILI CARUSA.

Vsa reč se je dogodila v časih, ko so Pražani prirejali sleherno leto maja meseca glasbene festivale; na njem so sodelovale slavne gledališke skupine in znana praška filharmonija. Prvi pevec sveta so nastopali v Narodnem divadlu.

Na eni takih prilik je iznenada zbolel znani tenor milanske »Scale« Aleksandro Boneci. Takrat se je začela prvič govoriti, da bi poklicali iz Milana Carusa, ki je

1922. leta so izkrcali skrinje v Kotoru in jih pod stalnim nadzorstvom posebne komisije prepeljali v kleti finančnega ministrstva v Beogradu. Za dragocenosti, za katere se ni našlo lastnika, so se na Vranglovo zahtevo prodale, in sicer so jih kupili Angleži za 40 milijonov dinarjev. Vrangl je rabil denar za vzdrževanje vojaštva, ki ga je prepeljal iz Rusije v Bolgarijo in našo državo; saj se je nahajalo belogardistično vojaštvo v obupnem položaju.

Ves ta čas od 1922. leta so prihajali v Beograd mnogi ruski emigranti, da bi med servisi, pristani in diamanti prepoznali svojo lastnino. Zadnje čase pa so se začeli širiti glasovi, da zaklad v kletih finančnega ministrstva kopni. Policija je aretirala dva ruska emigranta: Genzla in Leva Teodoroviča-Kvašin-skega. Genzel je bil v Leningradu komisar Zastavljalnice ter je spremljal skrinje z dragocenostmi do Beograda. Kot tak je imel prvo besedo pri čuvanju zaklada. Genzel je živel v Beogradu zelo razkošno življenje. Odkod bi dobival denar? Pri zaskrbevanju je priznal, da je izročal že dolga leta dragocenosti Kvašin-skemu, ki se je vozil z njimi v Pariz in London, kjer jih je prodajal pri draguljarjih.

Izgleda, da bo pri zaskrbevanju novih priči prišlo na svetlo še marsikaj. V zvezi s preiskavo se je odpeljal v Pariz in London poseben detektiv, da zbere podatke o razprodaji poverjenih dragocenosti. Vse kaže, da se bodo aretacije še nadaljevale.

kazal lepe uspehe v Milanu. Odšli so ponj, ali on ni hotel iz Milana, ker si je hotel prej doma pridobiti ime. Končno so mu milanski profesorji glasbe dejali, da je praško gledališče bolj provincialno, in naj se zato ne boji.

Prve vaje v Pragi so ga splašile. Tu ni bilo malega provincialnega gledališča, kakor so mu pripovedovali v Milanu. Okrog mladeniča so se sukali najboljše svetovni pevci. Prvi večer so uprizorili »Aldo«. Sprva je pevec komaj prišel do rampe, tako tremo je imel, ali ko je dopel veliko arljo, so Pražani po domače povedano kar gledali. Ploskali in klicali so toliko časa, dokler ni Caruso arije ponovil. Temu velikemu uspehu so sledili novi.

× Vezuv je začel izlivati lavo. Zadnje čase se je začela dvigati med močnimi izbruhli lava v ognjeniku. Napolnila je že vse žrelo in se pričela zlivati s severno zapadne strani po pobočju v staro in širše žrelo. Izlivala se je v dolino s hitrostjo do 200 metrov na uro; vendar se je hitrost lavinega toka zmanjšala, da ni več nevarnosti, da bi lava zalila okoliške vasi. Iz Napolija se vidi ves veličasten prizor ognjenikovega delovanja.

× Združene države sprejemajo politične begunce. Združene države sprejemajo okoli 100 židov dnevno. Kakor javljajo iz Berlina, ne bo ameriško poslaništvo v Berlinu več izdajalo vizomum židom, ker je kontingent izčrpan že za dve leti.

× Mednarodni kongres alpinistov. V Pragi se vrši pod Beneševim pokroviteljstvom mednarodni kongres alpinistov. Zastopana je tudi Jugoslavija.

× Lobanjo človeške opice so našli. Neki londonski skupini učenjakov, ki je zadnje desetletje raziskovala možnost sorodstva med človekom in opico, torej teze, da se je človek razvil iz neke vrste opice, je poslal Arthur Kelth iz južne Afrike lobanjo človeške opice, ki bo, kakor vse kaže, močno podprla znano Darwinovo teorijo. Lobanja je podobna bolj človeku kakor opici, posebno kar se tiče čeljusti.

× Zaklad iz dobe tridesetletne vojne. Neki delavec na Moravskem je pri kopa-

nju temelja za gospodarsko zgradbo zadela ob ploščat kamen, ki ga je z velikim trdom s pomočjo sodelavcev dvignil. V svoje veliko presenečenje so zagledali pod kamnom tri velike posode srebrnjakov različne vlikosti. Med njimi je bilo največ starih praških grošev in kovancev Matjaža Ogerskega. Zaklad izvira nekako iz časa 30letne vojne.

× Najmlajši učenjak na svetu. Neka enajstletna deklica je postala te dni članica Britanskega društva profesorjev in znanstvenikov. Izbrana je za doživljenjskega člana tega združenja zaradi njenih del iz risanja molekulov. Te njene risbe služijo že zdaj kot odlične ilustracije mnogih znanstvenih del.

× Krstno cerkev Michelangela, ki jo je potres l. 1919 skoro povsem porušil, bodo obnovili. Cerkev je znamenita umetniška vrednota.

Iz sodišča

30 vlovov in tatvin

Da so pri nas bolj majhne razmere, se pozna tudi po tatvinah. Zadnjič se jih je moralo osem zagovarjati pred sodiščem; na vesti so imeli do sto tatvin in vlovov. Mislil bi človek, to so nakradli dobrot razbojniki, pa ni bilo sile. Podobno je z današnjimi obtoženci. 6 se jih je zagovarjalo na obtožni klopi zaradi 30 vlovov in tatvin. Tudi ti so jemali ponajveč svinjsko meso iz tunk, odnašali pletenke in sodeče vina iz kleti ter kokoši iz kur-nikov; včasih so prišli celo do kakega bur-

gundca. Navadno pa so se zadovoljili že s sadjevcem, krompirjem in žganjem. Kradli in vlamjali so po Rošpohu. Radvanju. Počehovi. Ribniškem selu in Vinarijih. Vsa škoda, ki so jo napravili, bi znesla 7—8 tisoč din.

Razprava je bila tajna; nekaj po 11. uri je mali kazenski senat, ki mu je predsedoval s. o. s. dr. Čemer razglasil sodbo, ki je bila precej mila glede na to, da so kradli obdolženci zaradi pomanjkanja. 31 letni Skupek Ivan je bil obsojen na 3 leta strog. zapora in za 3 leta na izgubo častnih pravic; 31 letni Leban Franc na 1 leto strog. zapora in za 2 leti izgubo častnih pravic; Leban Marija na 1 leto strog. zapora in na izgubo častnih pravic; 25 letni Rusjan Ivan na 6 mesecev zapora in za 2 leti izgubo častnih pravic.

Radio

Sobota, 3. septembra. Ljubljana, 12 Opoldanski koncert. 18 Zabavna glasba. 20.30 Pisan večer. 22 Napovedi, poročila, nočna glasba. — Beograd, 20 Narodne pesmi. 21 Zabavni koncert. 22 Napovedi, poročila, nočna glasba. — Praga, 20.15 Pisan večer. — Paris P. T. T., 20.30 Simfonični koncert. — Lyon, 20.30 Prenos iz pariške opere. — Milano 21 Catalanijeva opera »Lo-reley«. — Köln, 20.10 Mascagnijeva Opera »Cavalleria rusticana«. — Varšava, 20 Večerna prireditev.

Darujte za azilni sklad PTL!

Razno

KRZNARSTVO ŽELEZNIK Maribor, Kopališka 2. Priporoča cenjenim damam brezobvezno ogled novo doselega krzna. Strokovnjaško izdeluje, predeluje in popravlja plašče, jopice, ovrtnike in druga krznarska dela. Cene nizke! Prepričajte se! 695

ŠOLSKJE torbice in nahrbtnike v veliki izbiri priporoča Kravos, Maribor, Aleksandrova 13. 499

ŠOLSKJE KNJIGE rabljene in nove, kakor potrebščine kupite poceni v knjižarni Scheidbach Gosposka ul. 28. Državni uslužbenci na obroke. 723

GOSTILNA »GRIC« POD URBANOM točl novi vinski sladki mošt po din 8.—. 725

V nedeljo 4. vsi na PRLESKE POGAČE v gostilno Kren. Obenem se prične sezona zbiranja mladitih in starih, ki ljubijo žlahtno kapljico in dober prigri-zek. Za razvedrilo skrbi in za obisk se spriloroča gostilničar Klemenšak. 728

Kupim

PARADIŽNIKA svežega, popolnoma dozorelega, kupi vsako množino Slamič, Ljubljana. 617

DAMSKO KOLO dobro ohranjeno, kupim. Dopise z navedbo znamke in cene na upravnštvo »Večernika« pod šifro »Damsko kolo« 1001

Prodaj

JABOLKA po din 2.— za kg oddaja Kmetijska družba, Meltška c. 12. 700

OPREMA za špecerijsko trgovino takoj na prodaj. Wildenrainerjeva ul. 17. 688

Dnevno sveže SLIVE skladišče »Eksport« Koražija, Kolodvorska 1. 726

V najem

ENODRUŽINSKO VILO v V. okraju oddam ugodno v najem. Naslov uprava. 707

Sobo odda

OPREMLJENO SOBO zračno, mirno, oddam. Naslov v upravi lista. 708

Oddam OPREMLJENO SOBO s posebnim vvhodom dvema osebama. Vprašati Zagata 7. pri kadetnici. 705

Sobo išče

OPREMLJENO SOBO s popolno oskrbo nuino potrebujem. Naslove na upravo lista pod »Gospodična«. 706

Iščem čisto, mirno in udobno SOBO z uporabo kopalnice od 15. t. m. Dopise prosim na upravo »Večernika« pod št. »555«. 1002

Stanovanje

DIJAKINJO sprejme v vso oskrbo boljše družina. Koroščevega ulica 2-II levo. 710

Učiteljska družina sprejme DIJAKINJO Cankarjeva ul. 1-II. 709

NIŠJEŠOLCA(KO) sprejme na stanovanje in hrano proforska družina. Pomoč pri učenju. Naslov v upravi. 704

ENOSOBNO STANOVANJE oddam s 1. oktobrom v bližini gl. kolodvora. Vprašati v upravi lista. 722

NIŠJEŠOLKA iz boljši družine se sprejme v vso oskrbo. Pomoč pri učenju, možnost nemške konverzacije. 724

ENO ALI DVE DIJAKINJI sprejem na popolno oskrbo. Klavir in kopelj na razpolago. Naslov v upravi. 727

SPREJMEM DVE DIJAKINJI v dobro oskrbo. Maribor, Gosposka ul. 46-II, desno, takol zraven stopnic. 729

DVOSOBNO STANOVANJE s predsobo oddam z oktobrom. Wildenrainerjeva 15. 730

Stanovanje išče

DVOSOBNO STANOVANJE blizu glavnega kolodvora z celim komfortom iščem od 15. t. m. Dopise z opisem stanovanja in ceno na upravo »Večernika« pod »Blizu kolodvora«. 1000

Službo išče

VPOKOJENEC zdrav in krepak zmožen slovensčine, srbo-hrvaščine in nemščine išče zaposlenje kot sluga ali skladiščnik. Ponudbe prosim na upravo pod »Dela zmožen«. 1003

Lokal

v centru se išče. Ponudbe na upravnštvo »Večernika« pod šifro »Lokal«.

Prispela je velika količina

Simensovih kozarcev

za vlaganje. Cene nizke, vsakomur omogočen nakup

Veletrgovina Pinter & Lenard.

Zahvala

Vsem znancem, ki so mojega nepozabnega moža, gospoda

Ivana Mlinariča

spremljali na poslednji poti, posebno gg. pevcem in darovateljem krasnih vencev, se tem potom najlepše zahvaljujem.

FRANČIŠKA MLINARIČ.